

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
TUZLANSKI KANTON
MINISTARSTVO OBRAZOVANJA/NAOBRAZBE,
NAUKE/ZNANOSTI, KULTURE I SPORTA/ŠPORTA
PEDAGOŠKI ZAVOD TUZLA

P

**PREDMETNI ISPITNI KATALOG
ZA OPĆU Maturu**

Psihologija

Primjenjuje se od juna 2006. godine

UVOD

Cilj predmeta u izornoj nastavi provjerava se na maturi a uključuju taksonomiju ciljeva od nižih ka višim, to jest od znanja (poznavanja), razumijevanja u upotrebi do interpretacije vrijednosti.

Ispitna provjera kao mjere ocjenjivanja, a u skladu sa ciljevima, uključuje strukturirane zadatke.

Kod strukturiranih zadataka vrednujemo: poznavanje činjenica, argumentiranje te procjenjivanje i zaključivanje. Svaki dio ima dva nivoa, a zadaci u cjelini šest nivoa. Te zadatke karakteriše različitost pitanja, zato vrednujemo odgovore na svako pitanje posebno, a posebno u njima vrednujemo integriranost odgovora.

CILJ

Znanje

Da učenik zna:
osnovnu psihološku terminologiju i da je pravilno upotrebljava,
definirati osnovne psihološke pojmove,
opisati osnovne osobenosti područja,
opisati značajnost psihičkih procesa i pojava.

Razumijevanje i upotreba

Da učenik zna:
objasniti zakonitosti psihičkih događaja,
objasniti međusobnu zavisnost psihičkih procesa i njihovu ulogu u oblikovanju i djelovanju ličnosti,
upotrijebiti psihološke spoznaje, kako se ponašati u životnim situacijama,
planirati najjednostavnija psihološka istraživanja,
izabrati odgovarajuće izvore u skladu sa ciljevima istraživanja,
upotrijebiti odgovarajuće istraživačke tehnike i postupke za sakupljanje i obradu podataka,
da posreduje spoznajama u jasnom i koherentnom obliku.

Interpretacija i vrednovanje

Učenik analizira, upoređuje, povezuje, objašnjava i vrednuje informacije i podatke u različitim oblicima, na osnovu kritičke analize informacija i zadataka formira odgovarajuće zaključke s vlastitim pogledom.

1. PREDMET I RAZVOJ PSIHOLOGIJE

SADRŽAJ

CILJ

Razvoj psihologije

- Ü Pojašnjava naučno i nenaučno shvatanje psihičkog života,
- Ü opisuje začetke naučne psihologije u svijetu

2. PSIHOLOŠKE METODE

SADRŽAJ	CILJ
Opazajne metode	<ul style="list-style-type: none">ü upozna je prednosti i nedostatke kod obje metode,ü opisuje metode opažanja i predstavlja ih kroz konkretne primjere.
Eksperiment	<ul style="list-style-type: none">ü Opisuje metodu eksperimenta kroz konkretne primjere,ü primjena eksperimentalnog metoda opažanja i upoznavanje njenih prednosti i nedostatke.

3. TEHNIKE ZA ISPITIVANJE

SADRŽAJ	CILJ
Sociometrijske tehnika	<ul style="list-style-type: none">ü Učenik opisuje značaj sociometrijske tehnike,ü pojašnjava načine predstavljanja rezultata (sociogram, njegova struktura) i s primjerom ga predstavlja
Primjena tehnika	<ul style="list-style-type: none">ü Učenik primjenjuje navedene tehnike i upozna je njihovu primjenljivost u praksi (upotrebljava se za lakše namjene).

4. BIOLOŠKA OSNOVA PSIHIČKOG ŽIVOTA

SADRŽAJ	CILJ
Nervni sistem	<ul style="list-style-type: none">ü da učenik definira pojam i ulogu nervnog sistema u funkcioniranju čovjeka,ü da upozna anatomske osnovu nervnog sistema: nervna ćelija, autonomni i periferni nervni sistem,ü da opiše i razlikuje funkcioniranje nervnog sistema: procesi, refleksi, receptori, efektori, osjetni organi,

5. PSIHIČKI PROCESI

SADRŽAJ	CILJ
Mišljenje	
Pojam i vrste (oblik) mišljenja	<ul style="list-style-type: none">ü Učenik definiše pojam mišljenja,ü pojašnjava: realistično/mašta, induktivno/ deduktivno, konvergentno/ divergentno, konkretno/ apstraktno mišljenje,ü objašnjava ovisnost između mišljenja i drugih psihičkih procesa.

- Pojmovi i simboli
- Ü Učenik objašnjava značaj pojma i simbola,
 - Ü opisuje proces nastajanja pojma (apstrahiranje i uopštavanje).
- Rješavanje problema
- Ü Učenik opisuje i razlikuje strategije rješavanja problema (ogledi, pogreške, uviđanje, postupna analiza) te ih s primjerima predstavlja,
 - Ü objašnjava i upoznaje ulogu sposobnosti, motivacije, emocija i znanja u rješavanju problema.

Emocije

- Razvoj i zrelost emocija
- Ü Učenik opisuje razvoj emocija i ocjenjuje ulogu zrenja i učenja u emotivnom razvoju,
 - Ü opisuje značaj emotivne zrelosti, upoznaje emotivno zrelo djelovanje i s primjerima ga tumači.
- Odnos između emocija i drugih psihičkih procesa u ponašanju
- Ü procjenjuje značaj emocija u međusobnom sporazumijevanju kod različitih životnih situacija (vrijednosna, prilagodstvena, usmjeravajuća, obrambena funkcija).

Motivacija

- Hijerarhija motiva
- Ü Učenik objašnjava i vrednuje hijerarhiju motiva po Maslowu,
 - Ü pojašnjava i s primjerima predstavlja ponašanje ljudi u pogledu hijerarhije motiva.
- Utjecaj motivacije na učenje i rad
- Ü Učenik definiše pojam motivacije za učenje i rad,
 - Ü opisuje, s primjerima predstavlja vrijednosti unutarnje i vanjske motivacije,
 - Ü pojašnjava i s primjerima predstavlja dijelove naučene motivacije: proizvedene motivacije, nivo aspiracije.
- Motivacija i emotivni procesi
- Ü Učenik objašnjava povezanost između motiva, emotivnih procesa i uspješnost u različitim životnim područjima,
 - Ü vrednovanje značaja emocija kao motivacijskog faktora i davanje primjera za to.

6. LIČNOST

SADRŽAJ

CILJ

- Inteligencija**
- Ü Učenik definira pojam inteligencija,
 - Ü objašnjava i procjenjuje značaj mjerenja inteligencije i količnika inteligencije,
 - Ü opisuje sastavne dijelove(faktore) inteligencije po Thurstonovoj teoriji i aplicira je na učenje pojedinih školskih predmeta i na različita zanimanja,
 - Ü opisuje Gardnerovu teoriju inteligencije i aplicira

	je na različita područja pojedinačnog djelovanja,
Dinamika ličnosti	ü objašnjava odnos između inteligencije i stvaralaštva.
	ü Učenik definiše pojam: frustracija, konflikt, stres, kriza,
Psihička opterećenja	ü opisuje i s očiglednim primjerima upoznaje glavne vrste konflikta,
	ü objašnjava nastanak i posljedice frustracije i stresa (emotivne i psihosomatske smetnje),
	ü pojašnjava i razlikuje pojam frustracijske tolerancije i snage ličnosti te procjenjuje njen značaj pri prevazilaženju teškoća,
	ü pojašnjava i procjenjuje ulogu motivacijske dinamike u djelovanju ličnosti.
Suočavanje sa psihološkim teškoćama	ü Učenik opisuje i na primjerima poima konstruktivne i nekonstruktivne reakcije na psihološke teškoće,
	ü opisuje i s primjerima poima glavne odbrambene mehanizme (kompenzacija, racionalizacija, projekcija, identifikacija, negiranje i potiskivanje).
Zrela ličnost i poremećaji	ü Učenik opisuje karakteristike zrele ličnosti i na primjerima pojašnjava ponašanje zrele ličnosti.

7. POJEDINAC U GRUPI I GRUPNA DINAMIKA

SADRŽAJ, POJMOVI CILJ

Socijalizacija

Socijalna grupa	ü Učenik određuje pojam: socijalna grupa, socijalna uloga,
	ü opisuje i s primjerima predstavlja različite oblike socijalnih grupa (formalne i neformalne, primarne i sekundarne),
	ü poima i ocjenjuje psihološke funkcije obitelji (sigurnost, prihvaćenost, nadzor),
	ü opisuje način odgoja (odgojni stilovi): autoritativno, autoritarno, permisivno, bezbrižno i ocjenjuje njihove posljedice za razvoj djeteta.

Međusobni odnosi

Odlučivanje u grupi	ü Učenik opisuje i s primjerima predstavlja pojedinačne tipove vođenja (autokratsko, demokratsko, liberalno),
	ü prosuđuje prednosti i manjkavosti pojedinih načina vođenja u konkretnim situacijama,
	ü pojašnjava i s primjerima predstavlja konformizam i nekonformizam.

KLJUČNI GLAGOLI U KATALOGU

Definirati	Odrediti sadržaj pojma sa navođenjem najvažnijih karakteristika.
Opisati	Navesti spoljašnje, prije svega čulno- spoznajne karakteristike događaja, pojava, klasifikacija i kategorija itd.
Upoređivati	Ustanoviti jednakosti, sličnosti i razlike među sadržajima u pogledu na jednu ili više osobenosti, npr. među različitim kategorijama.
Razlikovati	Prepoznati različitosti u oblicima, sadržini, funkciji, poimovanju, npr. među različitim pojmovima, metodama i tehnikama, teorijama itd.
Objasniti	Navesti ono što se ne vidi, što je skriveno, što je u skladu sa mišljenjem, npr. činioce odnosno uzroke neke pojave, argumente za neku tvrdnju, veze i odnose uopće.
Pojasniti	Pojašnjavamo apstrakcije : pojmove, pravila, načela, zakonitosti, zaključke itd. S pojašnjavanjem učenik dakazuje da je shvatio bit sadržaja.
Ocijeniti, vrednovati, procijeniti	Utvrđiti vrijednosti, manjkavosti, značaj određenih metoda, ideja i tvrdnji.

OCJENJIVANJE STRUKTURIRANIH ZADATAKA

Mjerila ocjenjivanja	Broj bodova
1. nivo Učenik je dao neke činjenice, ali sa nedostacima.	1
2. nivo Učenik je dao sve činjenice koje su važne.	2-3
3. nivo Učenik argumentira, ipak argumentiranju nedostaje, jasnoća i konzistentnost.	1-2
4. nivo Učenik posjeduje jasno i konzistentno argumentiranje.	3-4
5. nivo Učenik prosuđuje i zaključuje, ipak prosuđivanje prilikom zaključivanja ima nedostatke, odnosno previše je uopćeno (uopćavanje nije cjelovito utvrđenim činjenicama).	1-3
6. nivo Učeničkovi odgovori prosuđivanja i zaključivanja zasnovani su na utvrđenim činjenicama	4-5

U strukturiranim zadacima ocjenjujemo odgovore za svako posebno postavljeno pitanje. Ako je učenik u navedenim pitanjima zadatka pored pravilnog odgovora zapisao neke netačne odgovore, lako je ocijeniti da li je na 1., 3. ili 5. nivou.

Dodatni bodovi za integriranost svih odgovora u interpretaciji zadataka

Dodjeljujemo u slijedećim primjerima:	Broj bodova
1. Učenik je dao sve važne činjenice, jasno i konzistentno argumentira, te uopće prosuđuje i zaključuje, na osnovu utvrđenih činjenica.	3 boda
2. Učenik je dao sve važne činjenice, jasno i konzistentno argumentira, prosuđivanje i zaključivanje ima nedostataka, odnosno previše je uopćeno.	2 boda
3. Učenik je dao sve važne činjenice, argumentacija je nejasna i nekonzistentna, prosuđivanje i zaključivanje ima nedostataka, odnosno previše je uopćeno.	1 bod

Učenik ne dobija navedene bodove, ako ne odgovori, ako odgovori nisu povezani s pitanjem ili ako su svi odgovori pogrešni u bilo kojoj interpretaciji zadataka.

Šifra Kandidata

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

juni, 2006. godine

PSIHOLOGIJA

Uputstvo kandidatu:

Test popunjavajte perom ili hemijskom olovkom.

Vrijeme izrade testa: 180 minuta.

Pažljivo proučite uputstvo.

Počnite sa izradom testa, kada Vam dežurni nastavnik da potrebne upute.

Prilijepite kod, odnosno upišite svoju šifru (u okvir u gornjem desnom uglu).

Pomoćne radnje, u rješavanju zadataka, radite uz tekst zadatka.

Ocjenjivač neće uzimati u obzir dodatne listove.

Pišite čitko, perom ili hemijskom olovkom. Ako pogriješite, napisano prekržite.

Pazite da Vaš rad bude pregledan i čitljiv.

Nejasni i nečitljivi zadaci neće se bodovati.

Svaki zadatak brižljivo provjerite. Rješavajte ih promišljeno.

Uzdajte se u sebe i svoje sposobnosti.

Broj bodova, koje možete osvojiti, je 100.

Prema broju osvojenih bodova, ocjene su:

Osvojeni bodovi	Ocjena
- od 0 – 39	1
- od 40 – 54	2
- od 55 – 69	3
- od 70 – 84	4
- od 85 – 100	5

Želimo Vam puno uspjeha.

Test sadži 9 do 10 strukturiranih zadataka. Primjeri strukturiranih zadataka

1. Istraživač je htio utvrditi utjecaj pohvale na uspjeh u učenju. U istraživanju su sudjelovale dvije grupe učenika. U prvoj grupi nastavnik je kao uobičajeno podsticao učenike, a u drugoj grupi, često ih je pohvaljivao. Istraživanja su pokazala, da su učenici iz druge skupine dosegli bolji uspjeh u učenju, u odnosu na prvu grupu učenika.

a) Koja grupa je bila kontrolna, a koja eksperimentalna? (3 boda)

b) Zašto je potrebna kontrolna grupa? (4 boda)

c) Provjerite teoriju učenja, na kojoj se zasniva istraživanje. (5 bodova)

U zagradama je naveden najveći broj bodova za odgovore na postavljena pitanja.
Za povezane odgovore učenik lako dobija 3 boda.

2. Frustracija je: (5 bodova)

- A reakcija organizma na tjelesne i psihičke promjene
- B drugi izraz za "stres"
- C istovremeno djelovanje motiva, koji su u suprotnosti

3. Koje od navedenih psihičkih pojava ne uvrštavamo u područje strukture ličnosti? (3 boda)

- A temperament
- B motivacija
- C značaj
- D sposobnost

Rješenja strukturiranih zadataka:

1. zadatak:

A) **Definiše i opisuje** : kontrolna grupa - prva; eksperimentalna grupa - druga
(3 boda)

B) **Razlikuje i objašnjava upoređivanjem**: provjere rezultata (4 bodova)

C) **Procjenjuje, objašnjava i argumentira**

Metode opažanja (opservacija, neeksperimentalno istraživanje):

- Opažaji su spontani u odnosu na eksperiment sa zavisnom varijablom
- Eksperiment je naučno promatranje s definisanim ciljem, planom i načinom registriranja
- Može biti opažanje spontano i kontrolirano
- Može opažanje dati pouzdane rezultate na reprezentativnom uzorku na sistematičan i organizovan način.

Metode samoopažanja (introspekcija) zasniva se na:

- Opažanje vlastitog psihičkog života
- Jedinstvena je naučna metoda svojstvena samo psihologiji
- Slabosti su što ne može zahvatiti intenzivna psihička stanja posebno ona koja traju kratko i dubinski procesi
- Veoma je teško opisati jezički složena psihička stanja te joj je teško utvrditi vjerodostojnost i objektivnost introspektivnog izvještavanja
- Rezultati se ne mogu podvrći objektivnoj verifikaciji drugih istraživača
- Nadopunjuje se sa drugim objektivnim metodama kako bi se slabosti nadomjestile

(7 bodova)

2. zadatak:

Frustracija je:

Odgovor C - istovremeno djelovanje motiva, koji su u suprotnosti (5 bodova)

3 zadatak:

Koje od navedenih psihičkih pojava ne uvrštavamo u područje strukture ličnosti?

Odgovor C - značaj (3 boda)